

„6. melléklet a 24/2006. (VIII. 14.) önkormányzati rendelethez

Helyi jelentőségű védett Simonyi út kétoldali hársfasorának (*Tilia ssp.*) Természetvédelmi Kezelési Terve

1. Simonyi út kétoldali hársfasorának (*Tilia ssp.*) (a továbbiakban: Fasor) általános jellemzése, kezelője

1.1. A Fasor meghatározása

A kezelési tervben foglaltakat a rendelet 2. mellékletének 19. pontjában szereplő természeti emlékre kell alkalmazni.

1.2. Általános jellemzés

A Fasor mind városképi, mind tájképi szempontból Debrecen város meghatározó értékét jelenti. Magas esztétikai értéket képvisel és történeti jelentőséggel bír.

A nagykállói születésű Simonyi József óbester szorosan kötődik Debrecen múltjához. Simonyi óbester 1818-ban vonult be ezredével Debrecenbe új állomáshelyére. Az óbester ettől kezdve minden igyekeztével azon volt, hogy az akkor még "vadregényes" Nagyerdő bekapcsolódjon a város kulturális életébe. A híres huszártiszt a katonai gyakorlatozásokon túl gyakorta rendezett multságokat a Nagyerdőben a Péterfia kapujához közelebb eső részen. Így vetődött fel a Nagyerdő felé vezető út szükségessége és építése, hogy a Nagyerdő az egészséget, üdülést, pihenést szolgálja. Az óbester a városi magisztrátussal 1818. június 1-jén ezt levélben közölte. Ennek megvalósítására a város és az erdő összekötésére nyílegyenes "közsétány" vonalát rajzolta a tervekbe a tanács. A Nagyerdőig tartó 500 méteres, sétálásra alkalmas utca kialakításához Simonyi óbester felajánlott 200 forintot, valamint a katonák munkáját az építéshez, és 600 db jegenyefa csemete ültetéséhez. Még a csemeték őrzéséről is intézkedett. Debrecen hálás közönsége ezért adta a sétáló útnak a "Simonyi-gát" nevet. A századvégi átfogó utcanévrendezés "Simonyi út" formában örökítette az utókorra az elnevezést. A mai hársak telepítése az 1930-as évek elején történt.

A Fasor városképi szempontból különleges és egyedi felépítésű (kétoldali kettős), hiszen az út mindkét oldalán az úttest és járda, valamint a járda és az ingatlanok utcafronti kereítése közötti is található fasor.

A Fasor 1974 óta védett, a védetté nyilvánítás évében 301 hárs példány szegélyezte a Simonyi utat. Napjainkban 226 db hársfa található a Fasorban.

1.3. Természetvédelmi kezelő

A Fasor esetében a természetvédelmi kezelői feladatokat Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának a helyi jelentőségű természetvédelmi területek fenntartásáért felelős szervezeti egysége (a továbbiakban: természetvédelmi kezelő) látja el, aki ezt a feladatát ökológus szakértő bevonásával gyakorolja.

2. Természetvédelmi célkitűzések

2.1. Gyakorlati célkitűzések

- a) A Fasort – beleértve a fák felszín alatti és felszín feletti részeit is – valamint azok közvetlen környezetét is óvni kell minden olyan antropogén hatástól, mely fennmaradásukat veszélyezteti, például: rongálás, közműépítés, beruházások, stb. okozta károk.
- b) Figyelmet kell fordítani a fák számára megfelelő minőségű és méretű termőhely fenntartására, indokolt esetben és lehetőség szerint a termőhely, élettér helyreállítására. Természetközeli környezetben pedig - pl. Nagyerdei városrész - a természetközeli viszonyok megőrzésére.
- c) A biológiai sokféleség megőrzése érdekében - a természetszerű folyamatok fenntartására - a fákon és a fák környezetében élő védett és nem védett állatfajok állományainak megőrzésének, vagy megtelepedésének elősegítésére csökkenteni kell a zavaró hatásokat.
- d) A Fasor teljes rekonstrukciója a rohamosan romló egészségi állapot fejlesztésével, állagmegőrzésével.

2.2. Gyakorlati célkitűzések indoklása

- a) A Fasor a városban működő természeti rendszerek alappilléreinek része.
- b) A Fasor hosszútávon történő megmaradása és megtartása szempontjából elengedhetetlen az egyes faegyedek szakszerű kezelésével, cseréjével, pótlásával megvalósuló átfogó rekonstrukció.
- c) A faegyedek környezetében lezajló természetes folyamatok fenntartása, megőrzése érdekében, a városi körülmények károsító hatásával szemben a faegyedek megfelelő egészségi állapotát hosszútávon biztosító szakszerű ápolás szükséges.
- d) A Fasor jelentős szerepet tölt be a városrész mikroklímájának szabályozásában, a szélsőségek mérséklésben, ezért megőrzését hosszú távon biztosítani kell.

2.3. Gyakorlati célkitűzéseket befolyásoló veszélyeztető tényezők

- a) A városi környezet, a megváltozott élőhelyi viszonyok, a szélsőséges időjárási tényezők (erős szél, vízhiány, tápanyaghiány, légköri aszály, stb.) hozzájárulhatnak az általános fiziológiai állapot romlásához. Ezért a Fasor kezelésére kiemelt figyelmet kell fordítani, gondoskodni kell a száraz vázágak, valamint az egyéb élőködők, félélőködők (sárga fagyöngy), epifiton növények folyamatos eltávolításáról.
- b) A fasor városrészi helyzete és forgalmas közlekedési útvonalak menti elhelyezkedése (úttest, villamospálya, járda és kerékpárút) miatti fokozottan jelentkező kedvezőtlen környezeti hatások (légszennyezés, az út sózása, út, közműhálózat építése, felújítása, damilos kaszálás) megnövekedett terhelést jelentenek a fákra és környezetükre nézve.

3. Természetvédelmi stratégiák

- a) A természetvédelmi stratégiák érvényesítése a természetvédelmi kezelő feladata.
- b) A Fasor védettségét táblával meg kell jelölni.
- c) A Fasor egészségi állapotának megőrzésére, a fák hosszútávon történő megtartása érdekében rendszeresen szakszerű faápolási- és kertészeti munkálatokat kell elvégezni.
- d) Fasor rekonstrukció részeként egyes faegyedek cseréjét, pótlását el kell végezni.
- e) Az időjárási függvényében biztosítani kell az öntözést és a tápanyag utánpótlást.
- f) A fák egészségi állapotának nyomon követésére, szakszerű ápolásának megalapozására rendszeresen állapotfelmérést, helyszíni bejárást kell végezni.
- g) A fák és környezetük védelme az eredeti jelleg, a természetes állapot átalakításával járó tevékenységek szabályozásával.
- h) A rendeletben foglalt előírások érvényre juttatásáért mindent meg kell tenni, és megszegőivel szemben a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben foglaltak szerint kell eljárni.

4. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

a) A fák környezetének kezelése

1. A Fasor környezetének kezelése a természetvédelmi kezelő feladata.
2. Gondoskodni kell a Fasor környezetének általános tisztaságáról, rendezettségéről, a növénytakaró ápolásáról.
3. Biztosítani kell, hogy a fák lombkoronája és gyökérzete számára megfelelő földterület és növekedést biztosító élettér álljon rendelkezésre.
4. A növényi és állati kártevők elleni növényvédelmi beavatkozások elvégzését környezetbarát hatóanyagú, a környezetre nem ártalmas szerekkel kell biztosítani.

b) A fák környezetében végzendő valamennyi tevékenység és munkálat esetében betartandó előírások

1. A munkák megkezdése előtt favédelmi tervet kell készíteni, melyben a fák felszín alatti- és feletti részeire egyaránt ki kell térni.
2. Amennyiben a tervezett munkálatok a Fasor közvetlen közelében, környezetében kerültek betervezésre, a munkálatok megkezdése előtt szakértő bevonásával helyszíni bejárást keretében vizsgálatot kell végezni az ott élő, fészkelő fajok egyedeinek felmérésére. Bárminemű munkálat kizárólag a felmérést követően végezhető.
3. Abban az esetben, ha az előzetesen felmért fákon védett, fokozottan védett madárfajok fészkelése,

- denevérfajok jelenléte bizonyítható, azok élőhelyeinek-, élettevékenységeinek zavartalanságát biztosítani kell.
- Amennyiben az előzetes felmérés eredményeihez képest, a munkálatok során nyer megállapítást, hogy a munkálatokkal érintett területen, növényeken védett fajok egyedei (fészkelő madarak, védett rovarfajok, denevérek stb.), vagy azokra utaló jelek (lakott fészkek, odú, stb.) találhatóak, a munkálatokat azonnal fel kell függeszteni és a szükséges intézkedésekről az illetékes természetvédelmi hatóság engedélyével gondoskodni kell.
 - A munkálatok kezdetének tervezett időpontjáról a természetvédelmi kezelőt értesíteni kell.
 - A munkálatok során be kell tartani a természetvédelmi kezelő utasításait, ajánlásait.
 - Amennyiben a munkálatok ütemezésében, az elvégezni kívánt munkálatokban változás történik, úgy arról a természetvédelmi kezelőt 3 munkanapon belül értesíteni kell.
 - A környezet- és természet védelme érdekében csak megfelelő műszaki állapotú munkagépek használhatóak.
 - A munkálatok során meg kell akadályozni a hulladékok és szennyező anyagok (pl. olaj) elszóródását, szivárgását.
 - A munkálatok során fokozott figyelmet kell fordítani a helyi védett természeti érték megóvására, azt elpusztítani, benne kárt okozni tilos.
 - Figyelmet kell fordítani a Fásor és környezete természetes viszonyainak fenntartására és eredeti jellegének megőrzésére.
 - A fák védőtávolsága azok lombkoronájának szélétől (csurgó vonaltól) számított, a lombkorona átmérő plusz 10 %-a, de minimum 2 méter. Amennyiben ez nem biztosítható, akkor olyan műszaki megoldást kell alkalmazni, amellyel biztosítható, hogy a lombkorona által levezetett csapadékvíz a gyökérzethez eljusson. Ennek megvalósításához szükséges védelmi intézkedéseket a favédelmi tervben kell meghatározni.
 - A munkák elvégzését követően a zöldterületet, a védett faegyed környezetét hulladéktól mentesen, rendezett állapotban kell átadni. Hulladékot a területen tárolni nem lehet, annak 24 órán belüli elszállításról gondoskodni kell a munkák befejezését követően.

ba) Metszési munkálatokra vonatkozó speciális előírások

- A metszési és faápolási munkálatokat kizárólag szakképzet személyzet, illetve minőstett faápló végezheti.
- A metszési munkálatok fészkelési- és fiókanevelési időszakon kívül (augusztus közepétől március közepéig) végezhetőek.
- A vegetációs időszakban végzett metszési munkálatok - amennyiben azok madárfészkelést nem érintik - a növény-egészségügyi szempontból a 2. pontban meghatározott időszagnál jóval kedvezőbb hatásúak. Ennek oka, hogy a fák saját védekezési mechanizmusai a nyugalmi időszakban nem működnek. Vegetációs időszakban a metszést követően a fa azonnal megkezdheti a keletkezett sebek zárását.
- A metszési munkálatok során – amennyiben az a környezet biztonságát nem veszélyezteti – kiemelt figyelmet kell fordítani a fák eredeti habitusának megőrzésére, a faji jellegből adódó jellegzetességek megtartására.
- Szárazoló metszési munkálatok során az elszáradt, korhadt, beteg ágak levágását kell elvégezni.
- A koronakönnnyítő gallyazás – koronaredukció - során a fák egyedi állapotát kell figyelembe venni úgy, hogy a korona 20%-ánál, indokolt esetben 30 %-nál több rész ne kerüljön eltávolításra.
- Kiemelten kell figyelni a nagyon mélyre hajló ágak eltávolítására, visszametszésére, valamint amennyiben indokolt, el kell végezni az épületet elérő, arra ráhajló- valamint a közelekedési utak úrszelvényébe lógó oldalágak és azok mellékágainak eltávolítását is.
- A metszést - amennyiben azt emelőkosaras daruval végzik - az ép, egészséges ágak törése, sérülése nélkül kell végezni.
- A metszési munkálatok során növény-egészségügyi okokból el kell végezni a fák lombkoronájában lévő élősködők, fél-élősködők (sárga fagyöngy/fakín (*Lornathus europaeus*), fehér fagyöngy (*Viscum album*)) és epifiton növényzet (vadszőlő, borostyán, stb.) eltávolítását is.
- A munkálatok során – a gombás fertőzések megelőzése érdekében – kiemelt figyelmet kell fordítani az ápolás során használt eszközök fertőtlenítésére, a vágáslapok megfelelő sebkezelésére. Az eszközök fertőtlenítését minden olyan esetben el kell végezni a faápolást követően, amennyiben a faegyed, vagy az eltávolított farész vizuálisan megállapítható betegséggel terhelt, fertőzött. A sebkezelést az 5 cm-

nél nagyobb átmérőjű vágáslapok esetén a metszés során haladéktalanul el kell végezni.

11. Azonnali intézkedést igénylő, életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet esetén a fa biztosító metszését el kell végezni, és ezt az első fokú természetvédelmi hatóságnak, valamint a természetvédelmi kezelőnek haladéktalanul be kell jelenteni.

bb) Fakivágási munkálatokra vonatkozó speciális előírások

1. Fát kivágni akkor lehet, ha természetes okból kiszáradt, statikai vagy egyéb szempontból helyreállíthatatlan sérülést szenvedett, a balesetveszély máshogyan nem hárítható el, vagy kiemelt közérdek indokolja. Azonnali intézkedést igénylő, életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet esetén a fa kivágását el lehet végezni, azonban azt az első fokú természetvédelmi hatóságnak haladéktalanul be kell jelenteni.
2. A fa kivágásához a tulajdonos hozzájárulása szükséges.
3. A fakivágási munkálatokat megelőzően a kérelmezőnek fakivágási tervet kell készítenie, melyet a természetvédelmi kezelő részére be kell nyújtania. A fakivágási munkálatok a fakivágási terv jóváhagyását követően végezhetőek el.
4. A fakivágási munkálatokat kizárólag szakkivitelező végezheti el.
5. A kivágott fa helyett a kérelmező – Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének a város közterületének tisztántartásáról és a zöldterületek védelméről szóló 29/2010. (VII. 14.) önkormányzati rendeletének 2. mellékletében foglaltak szerint – a természetvédelmi kezelő által megállapított faértéknek megfelelően, a természetvédelmi kezelő által meghatározott helyre, meghatározott típusú, darabszámú, fát köteles ültetni.
6. A telepítést a kivágást követően az aktuális vegetációs időszak után, de legkésőbb egy éven belül el kell végezni.
7. A telepítés elvégzéséhez szükséges közműegyeztetéseket a kérelmezőnek kell lefolytatnia. A telepítést úgy kell végezni, hogy a fák fajuknak, habitusuknak megfelelően tudjanak növekedni.
8. Az ültetés során teljes talajcsere elvégzése szükséges, az ültető gödörbe visszahelyezett talaj javításával, tápanyagutánpótlással, komposztal való dúsítással, lassú lebomlású kombinált műtrágya hozzáadásával.
9. A fák pótlását, ültetését az MSZ 12172:2019 szabvány szerint kell elvégezni.
10. Az elültetett faegyedek 3 oldali karóval történő megtámasztását biztosítani kell.
11. Az ültetést követően legalább 3 éven keresztül, szükség esetén tovább gondoskodni kell az elültetett fák növényápolási munkáinak (rendszeres öntözés, gyomirtás, stb.) elvégzéséről.
12. A telepített csemeték törzsét napégés elleni védelemmel (jutaszövettel, nádszövettel) kell ellátni.
13. Amennyiben az elültetett faegyedek 3 éven belül kipusztulnak, gondoskodni kell azok pótlásáról.

bc) Fazor rekonstrukcióhoz kapcsolódó, a természetvédelmi kezelőre vonatkozó kezelési-, fakivágási és pótlási munkálatokra vonatkozó speciális előírások

1. Amennyiben a Fazor egyede környezetbiztonsági kockázatot jelent, kiszáradt, vagy egészségi- és fiziológiai állapota miatt már nem lehet belőle megfelelő ökológiai hasznót hozó, a környezetébe illeszkedő esztétikai értékű fát nevelni, úgy a faegyed kivágása elvégezhető.
2. A rekonstrukció keretében kivágott faegyed helyére a Fazor egyedeivel megegyező alapfajú faegyedet kell ültetni a kivágáshoz képesti aktuális vegetációs időszak után, vagy a kivágást közvetlenül követő ültetési időszakban. A Fazor esztétikai jellegének megőrzése érdekében alkalmazható olyan hárs kertészeti változat, mely a városi környezet miatt megváltozott ökológiai felételekhez jobban alkalmazkodik, a tűrőképessége széles spektrumon mozog (szárazságtűrő, alacsonyabb növekedésű, pl. *Tilia tomentosa* 'Szeleste').
3. A kivágott faegyed darabszámmal legalább megegyező, vagy annál - a Fazor egyedeinek aktuális helyzetének figyelembevételével az ültetésre alkalmas terület méretétől és számától függően, előzetes felmérés alapján - nagyobb darabszámú fát kell pótolni a Fazor korábban kivágott, vagy kiszáradt egyedei helyén a 20910 hrsz.-ú ingatlanon.
4. A fák pótlását, ültetését az MSZ 12172:2019 szabvány szerint kell elvégezni.
5. A telepített csemeték törzsét napégés elleni védelemmel (jutaszövettel, nádszövettel) kell ellátni.
6. A fakivágási és ültetési munkálatok kizárólag szakkivitelező végezheti el.
7. A parkfenntartási munkálatok során végzett kaszálási munkákból adódó mechanikai sérülések elkerülésére a Fazor egyedeinek törzsén törzsvédő hálót (vagy erre a célra szolgáló műanyag törzsvédő elemet) kell elhelyezni.

8. A Fazor közti járdák síktalanítására, jégmentesítésére a sózás káros hatásának mérséklésére a Fazor egyedeinek védelmére zeolit, homok, kálium-klorid, péti só, ammónium-nitrát alkalmazható.
9. Öntözés kivitelezésére a fák körül megfelelő, az öntözéshez alkalmas „tányért” kell kialakítani. Ezt minden esetben körültekintően, a fákat és gyökérzetüket nem megsértve kell elkészíteni, úgy, hogy legalább 50 liter víz befogadására alkalmas legyen. Az öntözés az időjárás függvényében tartálykocsiból végezhető.
10. Az öntözéssel a Fazor fiziológiai állapotának függvényében el kell végezni a tápanyagutánpótlást az öntöző vízzel együtt történő kijuttatás által.
11. A szorosan körbeaszfaltozott- vagy burkolt, beszorult faegyedek környezetében a fák helyeit megfelelően ki kell alakítani a gyökérzet és a fa sérülése nélküli burkolat visszabontásával a jelenleginél nagyobb fahelyet létrehozva. A talaj szükséges burkolása faverem ráccsal, víz- és légáteresztő burkolási technológiával biztosítható.

bd) Talajbolygatással és földmunkával járó tevékenységekre vonatkozó speciális előírások

1. A tevékenység megkezdését megelőzően és befejezését követően helyszíni bejárást kell tartani a természetvédelmi kezelővel, melynek során jegyzőkönyvben rögzítésre kerülnek a helyszíni bejárást megállapításai.
2. Kiemelt figyelmet kell fordítani a faegyedek kíméletére, különös tekintettel a faegyedek gyökérnyak környéki részének épségének megőrzésére és gyökereinek védelmére.
3. A munkálatokat úgy kell elvégezni, hogy azok az érintett faegyed tövét legfeljebb 2 méterig közelítsék meg.
4. Az építési munkálatokat megelőzően a talajbolygatással érintett területen a gyökérzónában kézi erővel kell a feltárást végezni.
5. A gyökérzónában végzendő munkálatok során tilos a támasztógyökerek megsértése, átvágása, eltávolítása.
6. Amennyiben a munkálatok során elkerülhetetlen egyes oldalgyökerek bolygatása, azokat kizárólag kézi erővel történő feltárást követően, arra alkalmas eszközzel lehet elvágni, azt követően pedig minden esetben sebkezelést kell alkalmazni. Tilos a gyökérzetet géppel eltépni.
7. Jelentős gyökér sérülés esetén a statikai állapotot és fiziológiai egyensúlyt helyre kell állítani.
8. Amennyiben a talaj- és gyökérzóna bolygatással járó tevékenység több napon keresztül tart (különösen száraz időjárási viszonyok esetében) a bolygatással érintett gyökerek takarásáról (jutaszövet, geotextil) gondoskodni kell.
9. A fák törzse mellett 2 méteren belül árok, illetve nyomvonalas létesítmény elhelyezésének engedélyezése csak egyedi vizsgálatot követően történhet.
10. Közművezetékek fektetési munkálatainál a csurgó vonalon belül az árokásással szemben előnyben kell részesíteni a fa gyökérzete alatt történő fúrást. Árokásás és a gyökerek átvágása csak abban az esetben lehetséges, ha más műszaki megoldás nem jöhet szóba. A gyökerek feltépése tilos, azokat el kell vágni és megfelelő módon kezelni.

be) Fák környezetében, a területen tartandó közösségi eseményekre, rendezvényekre vonatkozó speciális előírások

1. Tilos a védett faegyedek törzsének, kérgi részének rongálása, jelölése, ráfestés.
2. Tilos a védett faegyedek gyökérnyak környéki részén azok sérülését okozó tevékenység (talajfelszín- és talajbolygatás, földmunka, mobil felépítmények elhelyezése talajba rögzítéssel) végzése.
3. Tilos a védett faegyedek lombkorona palást síkján belül, és a lombkoronától számított 2 méteren belül tüzet gyújtani.
4. A terület használata során kiemelt figyelmet kell fordítani a természeti értékek és rendszerek, a tájképi adottságok és egyedi értékek megőrzésére.
5. A rendezvényen résztvevőknek be kell tartania a környezetvédelmi és természetvédelmi előírásokat.
6. Tilos a védett faegyedekhez kötődő védett és fokozottan védett állatfajok egyedének károsítása, kínzása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó,- élő,- táplálkozó,- költő,- pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.
7. A rendezvényt megelőzően és azt követően is helyszíni bejárást kell tartani, melyek során jegyzőkönyvben rögzíteni kell a rendezvény által igénybe vett terület körülírását, a területhasználatra vonatkozó speciális előírásokat, valamint az esetlegesen szükséges helyreállítási munkálatokat.
8. A rendezvényt követően a zöldterületet hulladéktól mentesen, rendezett állapotban kell hagyni. A

hulladékot tárolni nem lehet, gondoskodni kell az azonnali elszállításról.

9. A rendezvény befejezését követően a szervezőnek haladéktalanul, de legkésőbb a rendezvényt követő munkanapon meg kell kezdenie az eredeti állapot helyreállítását. A helyreállítás végső határideje a rendezvényt követő helyszíni bejárásán felvett jegyzőkönyvben kerül megállapításra.“